

דבר י שני"ח

ממון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א פשט על התורה

הגליון יוצא לעילוי נשמת האשה החשובה מרת לאה בת ר' אברהם אהרן ז"ל שלא השאירה אחריה זש"ק

דבר העורך

ביום רביעי שעבר זכיתי לראות מקרוב את הנהגתו הנפלאה של רבינו, היה זה היום הראשון שאפשר לקדש את הלבנה וכידוע רבינו מקפיד לקדש הלבנה מיד כשאפשר מדין זריזין מקדימין למצוות (ואפילו בחודשים אב ותשרי) וכשנשאלו הגבאים לפני מעריב ע"י רבינו אם יש לבנה, ענו שמאד מעונן וא"א לקדש היום ואכן התפללו מעריב בביתו כבכל יום, לאחר התפילה רבינו לא התיישב במקומו והלך לכיוון המרפסת, בנו הרב ר' אברהם ישעיהו שליט"א שראה זאת אמר: "אבא למה אתה לא יושב?" ורבינו ממשיך ללכת לכיוון החלון ומסתכל בעצמו ומחפש האם רואים את הלבנה או לא ומשראה שמאד מעונן ואין לבנה אמר לסובבים: "אולי מחר יהיה", רואים מהמעשה הזה כמה שרבינו טורח בעצמו בכל דבר, למרות חולשתו הלך לראות בעצמו האם ניתן לקדש הלבנה, אפילו שיכל לשאול את הגבאים, יהי רצון שנזכה להדבק וללמוד מהנהגותיו, **"תורה היא וללמוד אני צריך"** (ברכות ס"ב, א').

ממכת שבת 1880
ופורים 1881
ו.ע.

"ואת כל הדם תשפוך אל יסוד וגו', הנה דין שפיכת שירים לא כתיב בתורה בשום מקום רק בחטאת ובגמ' ילפי' לכל הזבחים (עי' זבחים נ"א א') ונ' הטעם משום דבחטאת שנותן באצבעו ע"כ נשאר שירים אבל בשאר קדשים שזורק בכלי הרי יכול לזרוק כל הדם וא"צ להשאיר שירים כדי הר"מ מפונטיזא בתוס' זבחים נ"ג ב' ד"ה העולה ורק אם נשאר ילפי' דיש מצות שפיכת שירים ואפי' לפ"ד התוס' שם דמצוה להשאיר קצת לשירים עכ"פ אינו מעכב ואם לא נשאר ג"כ יצא אבל בחטאת ע"כ נשאר תמיד.

(טעמא דקרא)

דרש על התורה

"רמוני תכלת וגו' ופעמוני זהב". ע"ב רמונים וע"ב פעמונים וי"א ל"ו רמונים ול"ו פעמונים (זבחים פ"ח ב') וי"א ע' רמונים וע' זגים (לקח טוב).

(למכסה עתיק)

שו"ת בעניני פורים

- ש. האם נשים חייבות במצות זכירת עמלק, או שזה נדון כמצות עשה שהזמן גרמא וממילא הן פטורות.
- ת. החזו"א אמר לא להעיר את הנשים, שהחזו"א אמר שהנשים לא מחויבות ואבא (הסטייפלר), היה מעיר את הנשים, ובוזה תלוי.
- ש. מתי ראוי לתת זכר למחצית השקל האם רק בתענית אסתר או עוד פעם בפרט השנה שיוצא פורים דפרזים ביום א' או אולי יש ענין להסמיך את נתינת זכר למחצית השקל לקריאת המגילה.
- ת. המנהג לתת בתענית אסתר.
- ש. מה הדין לשמוע קריאת המגילה ברמקול, האם יוצאים ידי חובה. או לא.
- ת. זה שאלה על כל הדברים, ושאלו את זה לחזו"א והוא אמר אולי, ולמעשה, כדאי להחמיר ולשמוע עוד פעם, וברכה ודאי שאסור לעשות עם קריאת המגילה ברמקול.
- ש. כשיוצא פורים י"ד ביום א' (כמו השנה) האם בסעודה שלישית צריך להזהר שלא לאכול לאחר השקיעה מצד איסור אכילה לפני המגילה.
- ת. כן.
- ש. מה הדין אדם שנותן משלוח מנות גדול מאוד. והוא מכויץ לצאת ידי חובה גם משלוח מנות, וגם מתנות לאביונים, האם זה בסדר או לא.
- ת. אם הוא אומר שנותן לאביונים, דהיינו גם בשביל משלוח מנות וגם בשביל מתנות לאביונים, והמקבל יודע מזה, זה בסדר.
- ש. להלכה מה קובע את החיוב בקריאת מגילה אם הוא מוקף או פרוז.
- ת. לחזו"א תחילה הלילה, שקיעה זה ספק, וצאת הכוכבים זה ודאי.
- ש. מה הדין הנותן לחבירו צ"ק קודם פורים בתור מתנות לאביונים ותאריך הצ"ק הוא לפורים האם זה בסדר ויוצאים ידי חובה או לא.
- ת. זה בסדר ויוצאים ידי חובה.
- ש. מה הדין בשולח משלוח מנות לחבירו הכשר בד"ץ מסוים שהמקבל ובני ביתו לא אוכלים הכשר זה.
- ת. צריך שיהיה ראוי לאכילה, שיש אומרים שדבר שלא ראוי לו לאכילה לא יוצאים ידי חובה, אבל בדיעבד יכול לתת לבני ביתו, או למכור את זה, ממילא הוא יוצא ידי חובה, וגם בשולח סוכר וכדומה לחולי סוכר, לכתחילה לא, אבל בדיעבד זה כשר.
- ש. קיי"ל שיהודי שיש לו עבד חייב למולו, קשה למה מרדכי שקנה את המן לעבד לא מל אותו.
- ת. אולי המן לא רצה, ואולי באמת הוא כן מל אותו, אין ראייה בחזו"ל בענין זה.

(שו"ת ידון משה ח"ז)

פירוש התפילה- בימי מרדכי

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה. מה שמזכירין שם המקום "שושן הבירה", **כי בשושן היה נס כפול (ב' ימים).** ומה שבחנוכה אין מזכירין ב"על הניסים" מקום הנס, **כי בחנוכה היה בארץ ישראל וא"צ לפרשו.**

כשעמד עליהם המן הרשע. "עליהם" היינו על אבותינו.

ביקש להשמיד וכו' ושללם לבוז. מה שהוסיף "ושללם לבוז" על הפשע של להשמיד וכו', **כי זה היה עיקר כוונתם.** (עיין בס' "טעמא דקרא" אסתר ג', י"ג דלגויים היו צריכים לומר "ושללם לבוז" כדי שירצו להרוג, אבל ישראל לא הרגו אלא בשביל מחיית עמלק, ולכן לא שלחו ידם בביזה).

הפרת את עצתו וקלקלת את מחשבתו.

"עצתו" שיהיה בחודש אדר, ו"מחשבתו" שחשב לאבד את ישראל.

והשבות לו גמולו בראשו. תיבת "בראשו", **לישנא דקרא (עובדיה א', ט"ז)** כי קרוב יום ה' על כל הגויים כאשר עשית יעשה לך גמלך ישוב בראשך.
(סידור תפלה למשה)

עיונים בתפילה- בימי מרדכי

מה שבנוסח על הנסים דפורים אין מזכירין "עמדת להם בעת צרתם", כמו שמזכירין כן בנוסח על הניסים דחנוכה, **אולי מפני שכאן לא כבשוהו, רק קיבל מפלתו.**

ומה שאין מזכירים בפורים "וקבעו ימי הפורים האלו לימי משתה ושמחה", וכמו שאומרים בחנוכה, **בפורים נתפרש במגלה באריכות, לכן קיצרו בזה בתפלה.**

ומה שאין מזכירין בפורים את המלחמה שהיתה בי"ג ובי"ד באדר, ומזכירין רק את מפלת המן שהיתה בט"ז בניסן ואת התלייה על העץ, ואילו בחנוכה מזכירין הנס שארע, **כי בפורים היתה המלחמה על פי המלך הגוי, אבל בחנוכה היה ע"י ישראל.**

מה שבחנוכה, יום הנצחון עצמו נקבע ליום שמחה (עיין לשון הרמב"ם פ"ג מחנוכה ה"ב) ואילו בפורים נקבע יום שמחה רק היום שלמחרת, **כי בפורים שנשארו בחור"ל נתייראו שהגויים ינקמו, ולכן למחר שראו שנחו עשו יו"ט.**

(סידור תפלה למשה)

מגילת אסתר

לעשות כרצון איש ואיש, במגילה י"ב א' כרצון מרדכי והמן פירש"י הם היו שרי המשקים בסעודה, תימא איך הסכים מרדכי להיות שר המשקים ולהכשיל ישראל באיסורים הרי הוא בעצמו הזהירם שלא ילכו למשתה כדאי' באסתר פ"ז סי' י"ג, וי"ל דמה"ט באמת רצה מרדכי להיות שר המשקים כדי לשמור היין ולטהרו שלא יתנסך ולזרוק קיסם ולשגר התנור להציל מבשולי עכו"ם ומפת עכו"ם דכמה דאפשר לאצולי מצילינין.

כי מרדכי צוה עלי' אשר לא תגיד. המפ' כתבו טעמים למה מרדכי צוה עלי' שלא תגיד, וי"ל עוד טעם שמרדכי ידע שישראל יענשו שנהנו מסעודת אחשוורוש ואם לא ידע יתכן שיגזור עליהן גזרה רעה ועי"ז יחזרו בתשובה וע"י שלא ידע מאיזה עם היא תוכל ליכנס ולומר שהיא מאומתם והמלך יבטל הגזרה (כמו שהי' לבסוף) אבל אם ידעו שהיא מישראל לא יגזרו גזרה על ישראל ויהי' מוכרח העונש לבא עליהם בידי שמים ואז קשה לבטלו.

שבע הנערות, נראה שז' הנערות הראויות לה נתגיירו או לכה"פ גר תושב היו ורא' ממש"כ גם אני ונערותי אצום כן ואם היו גויות מה תועלת בתעניתם.

המן בן המדתא. ירו' יבמות פ"ב ה"ו וכי בן המדתא הוא אלא צורר בן צורר, צ"ע מנ"ל שלא הי' בן המדתא וי"ל שהרי המן נמכר עבד למרדכי ועבד אין לו חיים לכו"ע ואיך מייחסו אחר המדתא (כמדומה ששמעתי זה).

ויגידו להמן לראות וגו' וירא המן וגו', מרוב גאוותו לא הסתכל כלל מי משתחוה ומי לא כי לא הי' לפי כבודו אפי' לראותם רק אחר שהגידו לו אז שם לב לראות אם מרדכי משתחוה.

ותגע בראש השרביט. במגילה ט"ו ב' מאתיים אמה נמתח השרביט וי"ל רמז בראש השרביט ר"ת בסוף ר' אמה שנמתח השרביט.

והמן נדחף אל ביתו, נדחף מי דחפו, וי"ל דאנשי שער המלך דחפוהו כשבא להתחזיר את הסוס והלבוש לפי שהי' מלוכלך ממה ששפכה בתו עליו ואין לבא כך אל שער המלך וזהו דמסיים וחיפוי ראש, מאאמו"ר (שליט"א) זצוקלל"ה.

ברוך מרדכי בגי' ארוך המן, ארוכה זרש בגי' אסתר לברכה, חרבונה בגי' והוא זכור בטוב, מאאמו"ר (שליט"א) זצוקלל"ה.

שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי, נראה דתכלת היינו ציצית ומרדכי הטיל ציצית בבגדי המלך שיוכל ללבוש וישראל שראוהו רכוב על הסוס בבגדי מלכות לא הכירוהו אבל כשראו הציצית הבינו שזה מרדכי ואז צהלו ושמחו, שמעתי.

(טעמא דקרא)

פרשת זכור

"תמחה את זכר עמלק".

ובב"ב כ"א ע"ב אמרו דיואב טעה בזה וסבר דדוקא הזכרים וצריך טעם למה כתבה תורה בלשון כזה דאפשר למיטעי דקאי רק אזכרים, וי"ל משום דזכר עמלק קאי אהמן כמ"ש במכילתא סוף בשלח את זכר זה המן ולפי שהמן לא נתלה רק הוא ובניו הזכרים ולא הנקבות (שהם היו מאומות אחרות ולא מעמלק כמ"ש בתרגום שני שורש היתה בת תנני פחת עבר הנהר הנזכר בעזרא והם לא היו צריכין ליהרג כמ"ש בשמואל) לכן רמז בלשון זכר.

(טעמא דקרא)

כל הנחשלים אחריו. הצריכים טבילה (פדר"א פמ"ד) וי"א שבטו של דן (ת"י ותנחומא סי' י')

(למכסה עתיק)

מתוך הפטרה לפרשת זכור

לכאו' צריך להבין מה הי' חטא שאול והרי לא נצטוה להמיתם בו ביום ומה בכך שהמתין למחר והרי למחר כששמואל אמר לו הרג את אגג ומסתמא גם את הבהמות ורק עבר על זריזין מקדימין, ונ' דעיקר החטא הי' שהנביא א"ל בפירושו ולא תחמול עליו והוא חמל עליהם ובזה כבר עבר על הציווי וזה א"א לתקן, והענין שבאמת נצטוה שלא יחמול ביארנו בביאור מגילת אסתר בפ' ויעשו בשונאיהם כרצונם בעז"ה.

(טעמא דקרא)

ניתן לקבל את העלון בפקס: 077-2092005 או במייל: 0573145900@okmil.co.il ניתן לשלוח בקשה להצטרפות קבועה.

נשמח לקבל עובדות ממורינו שליט"א (ממקור ראשון בלבד) וכן מכתבים עם תשובות כדי שנוכל לפרסמם ולזכות את הרבים.

הערות והארות יתקבלו בברכה 057-3145900 וכן ניתן להנציח לע"נ או להצלחה